

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 3.142, 3.143 IR 4.197 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS AVIACIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-2066 24 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINĖS BŪKLĖS AKTŲ REGISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. XII-2111 4 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI 16 IR 17 STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 482 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS NOTARIATO ĮSTATYMO NR. I-2882 26 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JUO ĮSTATYMO VIII-729 10 IR 12 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (TAP NR.: TAP-22-87(2), TAP-22-86(2), TAP-22-85(2), TAP-22-84(2), TAP-22-83(2), TAP-22-82(2), TAP-22-81(2); TAIS NR.: 21-33153(3), 21-33155(3), 21-33156(3), 21-33154(3), 21-33157(3), 21-33158(3), 21-33159(3))

2022-03-15 Nr. NV-635

Vilnius

Projektų rengėja – Teisingumo ministerija.

Projektų tikslas: atsisakyti notarinės formos ar privalomojo notarinio patvirtinimo ar liudijimo, taip pat sudaryti prielaidas sumažinti atliekamų notarinių veiksmų skaičių, nustatant alternatyvą dėl paslaugų kreiptis ne tik į notarą, bet ir į kitus subjektus tais atvejais, kai sudaromas sandoris ar tvirtinamas dokumentas nereikalauja sudėtingo teisinio įvertinimo ir todėl nėra būtina notarinė priežiūra ar notaro konsultacija, ar notarinis patvirtinimas sukelia neproporcingas laiko sąnaudas ar finansinę naštą.

Projektų esmė. Įstatymų projektais siūloma:

Atsisakyti notarinės formos ar privalomojo notarinio patvirtinimo ar liudijimo reikalavimo:

1.1. **Orlaivių, kurie pakeitus teisinį reguliavimą būtų prilyginami kilnojamiesiems daiktams, perleidimo ir suvaržymo sandoriams:** civilinius orlaivius, kurių maksimali kilimo masė mažesnė nei didžiausio Lietuvoje eksploatuojamo vienmotorio orlaivio An-2 (5670 kg), laikyti kilnojamaisiais daiktais. Tokių orlaivių prilyginimas nekilnojamiesiems daiktams sąlygoja notarinės formos taikymą perleidimo ir suvaržymo sandoriams tais atvejais, kai perleidžiami ar įkeičiami orlaiviai, kurie pagal savo pobūdį turėtų būti prilyginami kilnojamiesiems daiktams. Dalis orlaivių, pagal jų pobūdį, nėra didelės ekonominės vertės (pavyzdžiui, motorizuota skraidyklė kainuoja apie 2000 Eur, labai lengvas dvivietis lėktuvas kainuoja nuo 15 000 Eur iki 120 000 Eur), dėl ko tokios vertės ir pobūdžio orlaivio perleidimo ar kitokie sandoriai nesiekia to reikšmingumo lygio, kuriam esant būtų reikalingas notaro dalyvavimas sudarant sandorius. ir reikalavimas visų be išimties orlaivių sandoriams taikyti notarinę formą laikytinas pertekliniu (*Aviacijos įstatymo projektu, įsigaliojusių 2023 m. liepos 1 d.*);

1.2. **tvirtinti kito sutuoktinio rašytinį sutikimą įvaikinti**, kadangi sutuoktinio pasirengimą įvaikinti, valią bei pasekmių suvokimą, įvertina Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba bei teismas, priimdamas sprendimą (*CPK projektu, įsigaliojusių 2022 m. liepos 1 d.*).

1.3. **dokumento vertimo iš vienos kalbos į kitą tikrumo liudijimui.** Dokumento vertimo iš vienos kalbos į kitą teisingumą patvirtina vertėjas parašu, kuris ir prisiimtą atsakomybę už vertimo teisingumą, o notaras patvirtina vertimą atlikusio vertėjo parašo tikrumą (*Notariato įstatymu, įsigaliojusių 2022 m. liepos 1 d.*);

1.4. **valstybės ir savivaldybių turto patikėjimo sutartims** – siūloma nustatyti, kad tokioms valstybės ir savivaldybių turto patikėjimo sutartims taikoma paprasta rašytinė forma, nes sprendimų

dėl patikėjimo sutarčių sudarymo ir pačių sutarčių turinio teisėtumas yra patikrinamas priimant norminius teisės aktus dėl patikėjimo sutarčių sudarymo (*įsigaliojusių nuo priėmimo*).

Sudaryti alternatyviai galimybę:

1.5. supaprastinti tėvystės pripažinimo procedūrą ir sudaryti galimybes asmenims pasirinkti: pasinaudoti teise pateikti pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo tiesiogiai civilinės metrikacijos įstaigai (pasirinkti paprastesnę tėvystės pripažinimo procedūrą), ar dėl tėvystės pripažinimo patvirtinimo, kaip ir iki šiol, kreiptis į notarą, dengiant papildomas išlaidas už notarinio veiksmo atlikimą ir sumokant notarui 17 eurų dydžio atlyginimą (*CK ir CBARĮ projektais, įsigaliojusių 2023 m. sausio 1 d.*). 2020 m. buvo patvirtinti 1009 pareiškimai dėl tėvystės pripažinimo, 2021 m. – 677 pareiškimai.

Siūloma praplėsti hipotekos išregistravimo atvejus, kai hipoteka gali būti išregistruojama be notaro, sudarant galimybę kreditoriui arba gavus jo patvirtinimą, kai nėra ginčo tarp sandorio šalių, skolininkui ar įkaito davėjui, spęsti dėl hipotekos išregistravimo būdo: patiems teikti prašymą išregistruoti pasibaigusią hipoteką tiesiogiai registro tvarkytojui ar, kaip ir iki šiol, dėl hipotekos išregistravimo kreiptis į notarą. CK projektu taip pat paliekama galimybė dėl hipotekos išregistravimo kreiptis ir per notarą (*CK projektu, įsigaliojusių 2023 m. sausio 1 d.*). RC duomenimis, esant bet kuriam CK 4.197 straipsnio 2 dalyje numatytam hipotekos pasibaigimo pagrindui, 2019 m. buvo išregistruotos 19 252 hipotekos, 2020 m. – 18 937, 2021 m. – 17 190. Už hipotekos išregistravimą notarui mokama nuo 5,68 iki 13,68 Eur (be PVM) atlyginimas, papildomai notarui taip pat turi būti kompensuojamos RC išlaidos tikrinant valstybės registrų duomenis. Tokiu būdu, įsigaliojus siūlomoms pakeitimams, bus sudaryta galimybė sandorio šalims sutaupyti maždaug nuo apie 108 000 Eur iki apie 260 000 Eur per metus, kartu užtikrinant hipotekos sandorių šalių bei trečiųjų šalių interesus ir nekeičiant hipotekos pabaigos įregistravimo reikšmės.

Taip pat siūloma :

1.6. Atsisakyti reikalavimo viešai skelbti apie prašymą sudaryti santuoką kaip perteklinio ir neaktualaus (*CBARĮ projektu, įsigaliojusių 2023 m. sausio 1 d.*);

1.7. nustatyti, kad civilinės būklės akto įrašą liudijančius išrašus atsiima asmuo, turintis teisę gauti civilinės būklės akto įrašą liudijantį išrašą, jo atstovas arba prašyme, kurį tas asmuo pateikė civilinės metrikacijos įstaigai ar konsulinei įstaigai, nurodytas asmuo taip pagerinant paslaugos prieinamumą (*CBARĮ projektu, , įsigaliojusių 2023 m. sausio 1 d.*);

1.8. Vyriausybės protokolinio sprendimo projektu siūloma pavesti ministerijoms ir Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai iki 2022 m. liepos 1 d. savo reguliavimo srityse pagal kompetenciją priimti teisės aktų pakeitimus, numatančius perteklinių notarinių veiksmų atsisakymą ir (ar) pateikti Vyriausybės nutarimų projektus, kai Vyriausybės nutarimais patvirtintuose teisės aktuose nustatyti pertekliniai notarinio tvirtinimo reikalavimai. Kartu pridedame nepakeistų teisės aktų sąrašą ir informaciją apie keistinas teisės aktų nuostatas.

Lėšų poreikis. Įstatymų projektų įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

Derinimas. Projektai buvo skelbiami Seimo kanceliarijos Teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Įstatymų projektai derinti su Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija, Lietuvos Respublikos ministerijomis, Valstybe vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Nacionalinė teismų administracija, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, VĮ Registrų centras, Lietuvos notarų rūmais, Lietuvos antstolių rūmais, Lietuvos aeroklubu, Lietuvos laivų savininkų asociacija, Lietuvos bankų asociacija, Lietuvos bankų klientų asociacija, asociacija Lietuvos kredito unija, Lietuvos verslo konfederacija, asociacija Investors' Forum, Lietuvos savivaldybių asociacija. Buvo atsižvelgta į Vidaus reikalų ministerijos pastabą ir dalį Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Civilinės metrikacijos skyriaus, Lietuvos savivaldybių asociacijos pasiūlymų, dalis pastabų suderintos darbo tvarka ir institucijos dėl jų pastabų neteiks..

Argumentai dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, pateikti derinimo pažymoje. Neatsižvelgta į šias pastabas:

- **Vilniaus miesto savivaldybės administracija** siūlė nustatyti, kad santuoka registruojama praėjus ne mažiau kaip dviem savaitėms nuo prašymo įregistruoti santuoką padavimo dienos (įstatymo projekte nustatytas 1 mėnesio terminas);
- **Lietuvos laivų savininkų asociacija** dėl projektų pastabų neturi, tačiau papildomai siūlo atsisakyti notarinės formos laivų pirkimo-pardavimo sutarčių sudarymui;
- Nacionalinė teismų administracija pateiktiems projektams pastabų neturi, įstatymai nenustato vertimo patvirtinimo tvarkos, vertėjų veikla nėra reguliuojama specialiais teisės aktais. Pažymėtina, kad Ekonomikos ir inovacijų ministerija pateikė nuomonę, kad neturėtų būti reguliuojama visų vertimo paslaugų teikimo veikla, nes tai būtų neproporcinga paslaugų teikimą ribojanti priemonė, jei norima tik apibrėžti, kokį vertimą turėtų priimti Lietuvos Respublikos institucijos. Taip pat atkreipė dėmesį, kad nors vertėjams kvalifikaciniai reikalavimai nėra nustatyti, Lietuvoje yra reglamentuojamas vertėjų rengimas.
- **Registrų centras** informuoja, kad iki 2023 m. sausio 1 d. nespės atlikti programinių pakeitimų Metrikacijos ir gyvenamosios vietos deklaravimo informacinėje sistemoje (MGVDIS), todėl siūlo nukelti įstatymų įsigaliojimą iki 2023 m. liepos 1 d.
Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu Registrų centras vykdo Lietuvos Respublikos gyventojų registro ir MGVDIS modernizavimo projekto II etapą, kurio metu MGVDIS numatoma realizuoti Prašymų įregistruoti santuoką viešą skelbimą bei Pareišimo dėl kliūčių sudaryti santuoką pateikimą elektroniniu būdu. Atsižvelgiant į tai, kad minėto projekto testavimo etapas numatytas 2022 m. balandžio mėnesį, o įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai turi būti priimti iki 2022 m. gruodžio 31 d., kyla rizika, kad projektu įgyvendinami MGVDIS pakeitimai bus realizuoti, kai teisinis realizuotų pakeitimų pagrindas bus pripažintas netekusiu galios.
- **Lietuvos notarų rūmai** siūlo iš pradžių įvertinti, kaip praktikoje veiks 2022 m. sausio 1 d. įsigalioję Civilinio kodekso pakeitimai, numatantys galimybę pateikti tiesiogiai registrai duomenis apie hipotekos pabaigą tais atvejais, kai hipoteka pasibaigė tinkamu prievolės įvykdymu ar hipoteka užtikrinta prievole pasibaigė kitais pagrindais – ar bus naudojama galimybė išregistruoti hipoteką nedalyvaujant notarui, ar tikrai bus sutaupyta sandorio šalių lėšų, kiek tai bus patogiu, saugu ir greita sandorio šalims. Jeigu šalys praktikoje nesinaudos galimybe tiesiogiai registrai perduoti duomenis apie hipotekos pabaigą vienu iš dažniausiai naudojamų pagrindų, netikslinga leisti valstybės biudžeto lėšų, modernizuojant sistemą, kad būtų sudaryta galimybė išregistruoti hipoteką ir kitais pagrindais. Registrų centro vertinimu, papildomos sąnaudos bus minimalios.

Projektai tikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022 m. vasario 4 d. išvadoje Nr. NV-286 pateiktas pastabas ir Viešojo valdymo grupės 2022 m. vasario 15 d. pažymoje Nr. NV-379 pateiktas pastabas.

Atitiktis Vyriausybės programos nuostatom. Įstatymų projektais prisidedama prie Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 191.4 papunktyje numatyto siekio – atsisakysime perteklinio reguliavimo ir biurokratinių procedūrų tiek peržiūrėdami anksčiau priimtus teisės aktus, tiek priimdami naujus– įvykdymo.

Dalykinio vertinimo išvada. Atkreiptinas dėmesys, kad, nors nurodoma, kad projektams įgyvendinti valstybės biudžeto lėšų nereikės, nėra pateikta informacija, kiek lėšų reikės MGVDIS reikalingiems atlikti programiniams pakeitimams.

Siūlome svarstyti tarpinstituciniame pasitarime.

Viešojo valdymo grupės vadovė

Jurgita Žilinskienė

Jurgita Žilinskienė, tel. +37070663979, el. p. jurgita.zilinskiene@lrv.lt